

Neptun kód:		BTTON405PRE		
Az óra címe:		Oktató:	Tárgyjegyző:	
Magyarország régibb kőkora szakszeminárium és anyagismeret		Lengyel György		
Az óra címe angol nyelven:			Az óra időpontja:	
The Palaeolithic and Mesolithic in Hungary				
Az óra tanterv szerinti felhasználhatósága:				
Régészet szakirány BA				
Az óra típusa:	Beszám. kötelezettség	Heti óraszám:	Kreditérték:	Előfeltétel:
szeminárium	gyakorlati jegy	2	2	
Az óra rövid tartalmi ismertetése:				
Az óra a Magyarország területén található régészeti lelőhelyeket és azok őstörténetben betöltött helyét tárgyalja az emberiség kialakulásától a földművelés Kárpát-medencei megjelenéséig az őskörnyezeti viszonyokkal párhuzamosan. A lelőhelyekhez régészeti módszertani, kutatás- és tudománytörténeti kérdések megvitatása is társul. A félév végére a hallgatók elsajátítják Magyarország területének régibb kőkori történetét. A szeminárium az előadás ismeretanyag elmélyítését szolgálja.				
Az óra tematikája,:				
<ol style="list-style-type: none"> 1. A régibb kőkor fogalma, magyarországi kutatástörténete, földtörténeti és időrendi helyzete, Magyarország általános geológiai és geomorfológiai viszonyai. 2. Az alsó paleolitikum: Vértesszőlős. 3. Középső paleolitikum: Moustérien, Taubachien. 4. Középső paleolitikum: Bábonyien, Jankovichian. 5. A középső-felső paleolit átmenet: Szeletai kultúra 6. A felső paleolitikum: Aurignacien 7. A felső paleolitikum: Gravettien 8. A felső paleolitikum: Ságvárien 9. A paleolitikum vége 10. Mezolitikum 11. Zárthelyi dolgozat 12. Jegybeírás 				
5 vizsgakérdés a kötelező irodalom alapján:				
Jegy szerzésének feltételei:				
Minden hallgatónak egy őskőkori régészeti kultúrát kell ismertetnie a megadott szakirodalom alapján, power point prezentáció formájában. Az aláírás megszerzésének a feltétele a rendszeres óralátogatás, az előadások megtartása, és a prezentáció dolgozat formájában történő leadása. A félév végi jegy az előadás, a dolgozat, és egy zárthelyi dolgozat eredményéből áll össze. A feladatokkal maximálisan 100 pont érhető el. Az előadás és a beadandó dolgozat 25 pontos, míg a zárthelyi 50 pontos. A félév végi jegy a három feladat pontszámaiból alakul ki: 60 pontig elégtelen, 61-70 elégséges, 71-80 közepes, 81-90 jó, 91-100 jeles.				
Kötelező irodalom jegyzéke:				
Gyenis Gy., Hevesi A., Kordos L., Mester Zs., Ringer Á., T. Dobosi V. Emberelődők nyomában: Az őskor emlékei Északkelet-Magyarországon. Miskolc 2001 Vértes L.: Az őskor és az átmeneti kőkor emlékei Magyarországon. Bp., 1965. (A magyar régészet kézikönyve I.) Visy Zs. (főszerk.): Magyar régészet az ezredfordulón. Bp., 2003.				
Ajánlott irodalom:				
Baráz Cs. (szerk.). A Suba-lyuk barlang. Neandervölgyi ősember a Bükkben. Bükki Nemzeti Park, Eger. 2008. DAVIES, W., HEDGES, R. 2008-2009. Dating a Type Site: Fitting Szeleta Cave into its Regional Chronometric Context. Praehistoria 9-10: 35-45. Gábori M.: A régibb kőkor Magyarországon. In: Bartha A. (szerk.): Magyarország története I. Előzmények és magyar történet 1242-ig. 1. köt. Bp., 1984. Gábori M. 1959. A ságvári paleolitikus telep újabb ásatásának eredményei. Archaeológiai Értesítő 86: 3-19. Gábori M. 1964. A késői paleolitikum Magyarországon. Régészeti Tanulmányok III. Bp. Gábori-Csánk V. 1994. Le Jankovichien. Une civilisation paléolithique en Hongrie. ERAUL 53				

- Gáboriné Csánk V. 1971. Az érdi középső-paleolit telep. Budapest Régiségei 22. 9-50.
- Kadic O. 1915. A Szeleta barlang kutatásának eredményei. A Magyar Királyi Földtani Intézet Évkönyve 23:150-278.
- KERTÉSZ R. 1994. A középső kőkor kutatásának jelenlegi állása az Alföldön. A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Múzeumok Közleményei 49: 9–33.
- KERTÉSZ R. 1995. Előzetes jelentés Jászberény IV mezolitik lelőhely kőiparáról. In: Ujváry Zoltán (szerk.): Tanulmányok és Közlemények. Debrecen–Szolnok, 15–25.
- Kertész R. 1996: A New Site of the Northern Hungarian Plain Mesolithic Industry in the Jászság Area (Jászberény IV) (Az észak-alföldi mezolitik ipar újabb lelőhelye a Jászságban — Jászberény IV) Tisicum - A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Múzeumok Évkönyve 9.27-44.
- KERTÉSZ R. 2001. Kőkori vadászok (Mesolithic Hunters). A Jász Múzeum Évkönyve 1975–2000: 37–64.
- KERTÉSZ R., DEMETER O. 2011. Adatok a dunántúli kora mezolitikum kőiparának nyersanyagvizsgálatához: Szekszárd-Palánk (Contributions to raw material studies of the Transdanubian Early Mesolithic lithic industry: Szekszárd-Palánk). In: T. Biró Katalin – Markó András (szerk.): Emlékkönyv Violának: Tanulmányok T. Dobosi Viola tiszteletére / Papers in honour of Viola T. Dobosi. 113–128. <http://mek.oszk.hu/09200/09253/>
- Kertész R.-Sümegei P. 1999. Az Északi-középhegység negyedidőszak végi őstörténete. Nógrád Megyei Múzeumok Évkönyve, 23. pp. 66-93.
- Kertész R.-Sümegei P 1999: Teóriák, kritika és egy modell: Miért állt meg a Körös-Starčevo kultúra terjedése a Kárpát-medencében? In: Tisicum. XI. Szolnok, pp. 9-23
- Kretzoi, M., Dobosi, V.T. (eds) (1990) Vértesszőlős, Man, Site and Culture. Akadémiai Kiadó Budapest.
- Kozłowski, J. K., Mester, Zs. 2003–2004. Un nouveau site du Paléolithique supérieur dans la région d'Eger (nord-est de la Hongrie). Praehistoria, 4–5. 109–140.
- Kozłowski, J.K., Mester, Zs., Zandler, K., Budek, A., Kalicki, T., Moskal, M., Ringer Á. 2009. Le Paléolithique moyen et supérieur de la Hongrie du nord : nouvelles investigations dans la région d'Eger. L'Anthropologie, Volume 113, Issue 2, April–June 2009, 399-453
- Lengyel Gy. 2009. A ságvári felső paleolit telep és a Kárpát-medencei Gravetti könyersanyagai. In: Ilon G. (szerk.) MOMOSZ VI. Óskoros Kutatók VI. Összejövetelének konferenciakötete. Szombathely. pp. 223-231.
- Lengyel, Gy. 2009-2008. Radiocarbon dates of the "Gravettian Entity" in Hungary. Praehistoria 9-10. 241-263.
- Lengyel, Gy., Szolyák, P., Pacher, M. 2009-2008. Szeleta Cave earliest occupation reconsidered. Praehistoria 9-10. 9-20.
- Lengyel, Gy. 2010. An aspect to the re-evaluation of Ságvár (Lyukas-domb) Upper Palaeolithic site. Folia Archaeologica 54 (2008-2010), 26-37.
- Lengyel, Gy., Béres, S., Fodor, L. 2006. New lithic evidence of the Aurignacian in Hungary. Eurasian Prehistory 4/1-2: 83-89.
- MARKÓ A. 2008-2009. Raw Material Use at the Middle Palaeolithic Site of Vanyarc (Northern Hungary) Praehistoria 9-10: 183-194
- Markó A. 2009. Raw material circulation during the Middle Palaeolithic period in northern Hungary . *Surowce naturalne w Karpatach oraz ich wykorzystanie w pradziejach i wczesnym średniowieczu – Krosno 2009 107-119*
- Markó A. 2007. The Upper Palaeolithic Site at Szob. Folia Archaeologica 53: 7-22.
- Markó A. 2011 A kései középső paleolitikum csontipara a Kárpát-medencében Archaeológiai Értesítő 136 95-113.
- Markó A. 2011. Új szempontok a tarcali felső-paleolitikus lelőhely értékeléséhez / Recent studies on the Upper Palaeolithic assemblage of Tarcal – Citrom quarry Recent studies on the Upper Palaeolithic assemblage of Tarcal – Citrom quarry <http://mek.oszk.hu/09200/09253/pdf/index.html>
- Mester Zs. 1989. A Subalyuk-barlang középső paleolitikus iparainak újraértékelése. (La réévaluation des industries du Paléolithique moyen de la grotte Subalyuk.) Folia Archaeologica, XL (1989), p. 11–35.
- Mester, Zs. 2002. Excavations at Szeleta Cave before 1999: Methodology and overview. Praehistoria, 3. 57–78.
- Mester, Zs. 2004. Technologie des industries moustériennes de la grotte Suba-lyuk (Hongrie). In Le Secrétariat du Congrès (éd.): Actes du XIVE Congrès UISPP, Université de Liège, Belgique, 2–8 septembre 2001. Section 5: Le Paléolithique moyen: Sessions générales et posters, BAR International Series 1239, Oxford, 2004, p. 127–133.
- Mester, Zs. 2004. La production lithique à la station d'Érd (Hongrie). In Fülöp, É.; Cseh, J. (eds.), Die aktuellen Fragen des Mittelpaläolithikums in Mitteleuropa – Topical issues of the research of Middle Palaeolithic period in Central Europe. Tudományos Füzetek 12, Komárom-Esztergom County Museum Directorate, Tata, pp. 233–250.
- Mester, Zs. 2011. A magyarországi középső és felső paleolitikum bifaciális levéleszközeinek technológiája / Technologie des pièces foliacées bifaces du Paléolithique moyen et supérieur de la Hongrie. <http://mek.oszk.hu/09200/09253/pdf/index.html>
- MESTER Zs. 2008-2009. Les outils foliacés de la grotte Jankovich : la renaissance d'un problème ancien. Praehistoria 9-10.81-98.
- Pécsi M. 1993. Negyedkor és löszkutatás. Akadémiai Kiadó
- RINGER, Á., 1983. Bábonyien. Eine mittelpaläolithische Blattwerkzeugindustrie in Nordostungarn. Dissertationes archaeologicae, Ser. II. No. 11., Budapest.
- RINGER Á. 2008-2009. Nouvelles données sur le Szélétien de Bükk. Praehistoria 9-10. 21-34.

- RINGER Á. 2003. Őskőkori kovabányászat és kovakő-feldolgozás a miskolci Avason. A Herman Ottó Múzeum Évkönyve. (42). 5-16.
- Ringer Á., Holló Zs. 2001. Sajószentpéter Margit-kapu-dűlő, egy felső-paleolit lelőhely a Sajó völgyében. A Herman Ottó Múzeum Évkönyve (40). p. 63-72.
- Ringer Á., Mester Zs. 2001. A Szeleta-barlang 1999-2000. évi revíziójának eredményei. In: A Herman Ottó Múzeum Évkönyve (40). 5-20.
- Ringer Á. 2002. A Szeletai- és Aurignaci- kultúra a Bükk hegység középső- és felsőpaleolitikumának kronosztratigráfiájában. A Herman Ottó Múzeum Évkönyve (41).5-14.
- Ringer Á., Moncel, M-H. 2004. The Taubachian from Diósgyőr-Tapolca Cave (Hungary). In: Die aktuellen Fragen des Mittelpaläolithikums in Mitteleuropa = Topical issues of the research of Middle Palaeolithic period in Central Europe : Tata, 20-23 October 2003, Komárom-Esztergom County Museum Directorate. Tata : Komárom-Esztergom County Mus. Directorate, 2004. p. 159-178.
- Ringer, Á., Lengyel, Gy. 2009-2008. The Upper Palaeolithic Site at Budapest Corvin-tér. Praehistoria 9-10. 205-211.
- Sümegei P. 2001. A negyedidőszak földtanának és ökoszisztémájának alapjai. JATEPress, Szeged
- Simán K. 1989 Hidasnémeti – Upper Palaeolithic site in the Hernád valley (Northeast Hungary) Acta Archaeologica Carpathica Tom. XXVIII 5-24.
- T. Dobosi V. Tűzhelyek Vértesszőlősen. Archeometriai Műhely 2006/3. www.ace.hu/am/2006_3/AM-2006-03-TDV.pdf
- T. Dobosi V. Ősemberek az Által-ér völgyében. <http://mek.oszk.hu/09900/09902/>
- T. Dobosi V. (ed.). 2000. Bodrogkeresztúr–Hénye (NE Hungary), Upper Palaeolithic site. Hungarian National Museum, Budapest
- T. Dobosi V., Kövecses-Varga, E. 1991. Upper Palaeolithic Site at Esztergom-Gyurgyalag. Acta Archaeologia Hungariae 43: 233-255.
- T. Dobosi V., Simán K. 1996. New Upper Paleolithic Site at Megyaszó-Szelested. Communicationes Archaeologicae Hungariae 5-22.
- T. Dobosi V. 2006. Gravetti lelőhelyek Pilismarót környékén. Folia Archaeologica LII (2005-2006): 21-48.
- T. Dobosi V. 1992. A New Upper Palaeolithic site at Mogyorósbánya. Communicationes Archaeologicae Hungariae 5-17.
- T. Dobosi V. (szerk.) 1989. Felsőpaleolit telep Madaras-Téglavetőben, ásatások 1966-1974. Cumania 11. Kecskemét 9-66.
- Tillier, A-m., Mester, Zs., Bocherens, H., Henry-Gambier, D., Pap, I. 2009. Direct dating of the "Gravettian" Balla childe skeleton from Bükk Mountain (Hungary). Unexpected results. Journal of Human Evolution, 56 /2: 209-212.
- Vértes L.: Az őskőkor és az átmeneti kőkor emlékei Magyarországon. Bp., 1965. (A magyar régészet kézikönyve I.)
- Visy Zs. (főszerk.): Magyar régészet az ezredfordulón. Bp., 2003.
- Vértes L. 1963: A Szekszárd-palánki jégkorvégi őstelep. Szekszárd
- Vértes, L. 1962. Ausgrabungen der altsteinzeitlichen Siedlung von Arka 1960-61. Acta Archaeologia Hungariae 14:143-157.

Egyéb tudnivalók:

Írásbeli (teszt) kérdések (max. 30 kérdés):